

It's Obvious

'Kunst laat ons toe om de wereld te beschrijven, het is niet de waarheid', is een gangbare opvatting. In ons verlangen naar duidelijkheid in een complexe, overrompelende en grenzeloze moderne wereld helpt kunst de meerduidigheid der dingen te ontcijferen

Door de bandbreedte aan kunstenaars en werkblokken van zowel CalArts als Vancouver als de Pictures Generation en de Düsseldorfse analytisch-conceptuele fotografie binnen de Vanmoerkerke Collectie, kan moeiteloos een representatief museaal-kunsthistorisch verhaal uitzet worden.

De werkelijkheid leesbaar maken, daartoe beschikken taal en woorden over de meest geschikte kwaliteiten. Daarom start en eindigt het parcours van deze accrochage met een taalschilderij in spiegelbeeld, van Ed Ruscha. Op zijn onnavolgbare manier scheidt hij een illusionistisch gespiegeld berglandschap met een eveneens gespiegelde zin erover, in een modern, gebald lettertype. Ruscha (van wie er ook twee andere schilderijen hangen waar taal weggeschilderd is) zet hier een palindroom neer. Eéntje van een bijzondere aard, niet enkel waar je van voor naar achter kan lezen, maar vooral waar een commando 'step on' direct gevolgd wordt door een verbod 'no'. De affirmatie gepaard aan de negatie relateert taal als communicatie-middel.

Van Ruscha's ironische speelsheid is een echo gezet in de laatste ruimte, waar een grote groep 'dieren vallen' van Andreas Slominski uitmunten in een samengaan van merkwaardige alledaagsheid en geraffineerde sculpturale vorm. Ook Slominski stuurt aan op het ambigue karakter van een verwachtingspatroon tegenover een beeldende voorstelling. Met een verleidelijke vorm die op de gewoontes en gedragingen inspeelt wordt uiteindelijk het dier in een val gelokt. Uiteindelijk gaan beloning of verleiding samen met bestraffing voor de 'pets' (de huisdieren). Slominski's speelse sculpturen zijn ironische commentaren op simpele gedrags- en communicatietheorieën van zender en ontvanger, stimulus en respons.

Ook fotografie creëert een klare herkenbare ruimtelijkheid, een naadloze illusie van objectiviteit. In de vroege interieur - observaties van Thomas Ruff wordt de vreemdheid en het vertrouwde van het alledaagse uitgelicht, en verschijnt het waarachtige of decor-karakter van de werkelijkheid als een onderliggend patroon.

Ook in Stan Douglas' televisie-clips ('Monodrama's') leidt de suspense niet tot een ontknoping maar tot begripen van de film-effecten waarmee verwachting wordt gecreëerd. Jack Goldstein isoleerde in het begin de Hollywood-geluidseffecten, formules waarmee een illusie van

werkelijkheid opgeroepen wordt. In zijn latere 'simulatie' schilderijen gaat hij dan meesterlijk de illusie volgens populaire (maar abstracte) codes uit graffiti-spray-street art uitvoeren.

Het imiteren en omzetten tot conventionele poses is het materiaal van de meest afstandelijk-rationele beeldende discipline, die van de product-fotografie, het medium waarop Christopher Williams zich toelegt. Hij legt zo verbanden tussen abstrahering en codificering, zonder aan minitieuze detail-beschrijving te verzaken.

Het anekdotische, het verzinnen van verhalende associatie's van een afbeelding, van een 'tranche de vie', een stuk werkelijkheid, zoals die gelijkenissen met een voorbeeld schijnt te vinden in andere beelden, in film of herinnering, wordt vaak door conceptuele fotografie aan analyse onderworpen. De overvloedig gecomponeerde stilleven van Jeff Wall, de artistieke referenties van Louise Lawler, het filmische-verstilde van Anne Daems : dat wat voorop komt te staan is niet de afbeelding, maar de onderliggende mechaniek van aanknopingspunten, het zoeken en willen vinden van betekenissen.

In Rodney Grahams omgekeerde straatopname, is de werkelijkheid die zichtbaar wordt gemaakt die van de werking van het fototoestel - de camera obscura - door de omkering van het centrale motief. In het 'objet trouvé' - stilleven van Haim Steinbach spelen de merkwaardige, grillige maar evengoed vertrouwde vormen het spel van associatie en verwachting naar een dieperliggende grond van die combinatie.

Het ambivalente spel tussen het verlangen naar oorspronkelijkheid, authenticiteit, of originaliteit - de motor van de moderne 'nieuwheid' - enerzijds, met het gegeven dat alle communicatie gebaseerd is op de herhaling of reproductie van algemene geldende en gangbare codes anderzijds, is een principe dat we bij schilders zoals Christopher Wool vinden. Door de herhaling van patronen en motieven in een rasterachtige stempel- en drippingstechniek ontstaat een repetitief opgebouwd 'klaar' oppervlak.

Net als in de zachte en veranderlijke machinaal gebreide wol-schilderijen van Rosemarie Trockel wordt het principe van de 'schepping uit het niets' - zonder voorbeeld of voorloper - in vraag gesteld.

Ook in de poëtische uitvergrotingen en herhalingen van één motief bij Francis Alys gaat het hierom, maar bij Alys speelt een andere gevoeligheid, tegengesteld aan die van de mechanische herhaling : uniek maar toch door een onpersoonlijke, onherkenbare auteur gecreëerd.

In Gerhard Richters grijze, objectieve en absolute 'Neuter' komt dit tot een hoogtepunt. De implosie in Richters neutraal vlak staat haaks op de plastische uitstraling van de tot het uiterste gereduceerde kleuren en

vlakken in de werken van Blinky Palermo en Guy Mees. De relatie met de omringende ruimte die deze werken aangaan – bij Mees de schijnbare cut-outs van de vlakke wand, en bij Palermo de subtiel gekozen kleur-pigmenten, resonerend met de architectuur en de ruimte bepalend – is er een van ontworsteling aan elke mogelijke beperking waarmee taal of codes gepaard gaan.

Dirk Snauwaert